УДК 342.12

Фрідманський Р. М.,
старший викладач кафедри конституційного права та порівняльного правознавства
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

СКЛАД, ПОРЯДОК ФОРМУВАННЯ ТА ПРИПИНЕННЯ ПОВНОВАЖЕНЬ УРЯДУ ФРН

Анотація. Стаття присвячена висвітленню окремих питань формування урядової гілки влади. Автор безпосередньо досліджує склад уряду Федеративної Республіки Німеччини, порядок його формування та припинення повноважень.

Ключові слова: ФРН, Федеральний уряд, Федеральний канцлер, Федеральні міністри, склад уряду, формування уряду, припинення повноважень уряду.

Постановка проблеми. Стабільність будь-якої цивілізованої держави світу її соціально-економічний розвиток у значній мірі залежить від ефективної діяльності вищого органу виконавчої влади. Уряд, як найвищий орган виконавчої влади є найбільш видимою установою політичної системи суспільства, діяльність якої безпосередньо пов'язана із повсякденним життям громадян. Теоретичні та практичні питання, пов'язані із функціонуванням уряду його складу, порядку формування та припиненням повноважень приваблює все більшу увагу як учених, так і практиків. Сучасні процеси державного будівництва свідчать про пошук оптимальних форм організації та методів діяльності уряду та ставить перед наукою конституційного права значну кількість питань.

Обраний Україною курс на інтеграцію в Європейський Союз, свідчить про важливість дослідження основних закономірностей та тенденцій розвитку вищих органів виконавчої влади у країнах ЄС, які мають тривалий досвід демократичних процесів.

Аналіз наукових джерел. Слід зазначити, що деякі питання, які досліджуються в даній статті, у свій час були предметом дослідження таких вчених-юристів, як: Ю.П. Урьяса, Л.А. Окунькова, Т.Я. Хабрієвої, М.О. Єгорова, А.А. Ялбулганова, Б.Н. Топорніна, К. Хессе і т.д..

Мета статті полягає в дослідженні складу уряду Федеративної Республіки Німеччини (далі ФРН), порядку його формування та припинення повноважень.

Виклад основного матеріалу. У більшості країн світу конституції не визначають склад уряду, обмежуючись тільки загальними положеннями про те, що в нього входять глава уряду, міністри, а також деякі інші вищі посадові особи держави, [2, с. 568] де винятком не став і Основний закон ФРН.

Але в деяких державах, все ж таки, конституції встановлюють граничний кількісний склад уряду. Наприклад, у Бельгії до складу уряду повинно входити не більше 15 членів (ст. 99 Конституції), в Ірландії уряд формується не менше 7 і не більше 15 членів (ст. 28 Конституції), в Люксембурзі не менше 3 членів (ст. 76 Конституції), а в Швеції уряд формується із 7 членів (ст. 175 Конституції) [2, с. 568].

Як показує світова практика, при порівнянні кількості міністерств у парламентських і президентських республіках, то в останніх кількість міністерств, як правило, менша. Це пояснюється: по-перше, великою централізацією управління (президент - глава виконавчої влади), по-друге, можливістю формування уряду без надання міністерських посад представникам різних парламентських фракцій.

Іншу картину показує нам практика парламентських держав, де створення «зайвих» міністерських посад має місце більше всього при формування коаліційних урядів.

Перед тим, як перейти до більш детального висвітлення матеріалу в нашій статті, насамперед необхідно зазначити, що форма правління ФРН характеризується як «парламентська демократія». До числа її найважливіших елементів відносяться: основоположні характеристики демократичної правової держави (зокрема, система народного представництва, працездатна партійна система); безпосередній вплив Парламенту (в даному випадку під парламентом розуміється нижня палата - Бундестаг) на персональний склад уряду і залежність дій останнього від довіри Парламенту; наявність у Парламенту та Уряду взаємних повноважень та інструментів контролю; парламентська відповідальність уряду. [3, с. 205] Так, абз. 1 ст. 62 Основного закону ФРН (далі ОЗ ФРН) встановлює наступну норму: «Федеральний уряд складається з Федерального канцлера і федеральних міністрів». Дана норма ОЗ ФРН не дає нам однозначності у визначенні структури Федерального уряду. За представленою в науковій літературі концепцією, Федеральний уряд є державним органом влади, котрий поділений на окремі частини, де окремими частинами називають Федерального канцлера, Федеральних міністрів та кабінет (колегія, рада) [4, с. 138].

Два положення Основного закону – стаття 63 та 64 говорять нам про утворення уряду, але загальної картини щодо цього не існує. Тому існує велика кількість спірних питань. Також суттєві питання виникають не тільки щодо формування уряду, але й щодо розподілу сил у політичному процесі. При цьому зовсім недоречним є твердження про те, що Основний закон взагалі обходить питання політичного характеру (тобто, що в ньому нічого про політичну сторону не йдеться) [5, с. 1135]. Закріплюючи в Основному законі існування політичних партій (ст. 21 ОЗ) Конституція беззаперечно визначає їх важливий вплив на формування уряду [6, с. 161].

Їх явний вплив ми спостерігаємо під час коаліційних домовленостей між майбутніми партіями в уряді. До тепер жоден федеральний уряд не обійшовся без таких

домовленостей, в яких мова йде про попередні рішення щодо того, чи іншого кандидата на посаду канцлера, про склад осіб кабінету та про майбутню політику уряду [7, с. 1166]. Правова природа та обов'язковість таких коаліційних домовленостей навіть до сьогоднішнього дня конкретно не розв'язана. Коаліційні угоди політичних партій, що впливають на процес формування уряду, не можуть не враховувати його конституційно-правових повноважень [8, с. 245]. З правової точки зору такі домовленості слугують для визначення «основних політичних засад» щодо формування та роботи уряду [9, с. 228]. У випадку порушень цих домовленостей має місце відповідальність уряду, і при цьому наступають певні санкції.

Вплив політичних партій, який згаданий у коаліційних домовленостях, на формування уряду є їх конституційно-правовою компетенцією.

Це відноситься і до встановленої в ОЗ ФРН двоступеневої процедури формування Уряду, а саме - тільки після обрання і призначення Федерального канцлера (згідно ст. 63 ОЗ ФРН) він може відповідно до ст. 64 того ж закону розпочати формування свого кабінету [8, с. 245]. На практиці ці два ступені розділяються не дуже чітко, оскільки кандидат в канцлери ще до свого обрання повинен принаймні у загальних рисах представити своїй партії або коаліційним партіям майбутній кабінет [10, с. 212].

Основний закон ФРН 23 травня 1949 року, регулюючи питання формування федерального уряду, істотно відрізняється від відповідних положень Веймарської конституції. Таким шляхом він намагається уникнути помилок, які були - дійсно або мнимо - властиві Веймарській Конституції і які неодноразово розглядалися як причина недостатньої стабільності більшості тодішніх імперських урядів та падіння Веймарської республіки [11, с. 296]. Але все ж таки, важливе значення виборів канцлера та формування уряду, яке було закладено у Боннському Основному законі, передалося, в певній мірі, і від Веймарської Конституції (ст. 53f). В той період канцлера обирав та призначав на посаду Рейхспрезидент. Факту наявності такого привілейованого права він повинен був завдячувати своїй посаді [12, с. 47]. При цьому для керівництва державою уряд потребував довіри Рейхстагу. Тому він залежав одночасно від двох конституційних органів, яких обирав народ, особливо це відобразилося у кінцевій фазі Веймарської Республіки. Під час написання Конституції такий негативний досвід залишив за собою відбиток у ОЗ ФРН, і поклав початок новим принципам легітимності під час утворення уряду [5, с. 1139].

Призначення на посаду Канцлера, одну з найвищих посад у державі, залежить від Бундестагу. Це надає чітку та однозначно законну основу і встановлює міцний зв'язок між урядом і парламентом (ст. 63 ОЗ ФРН), який залежить від представлених в парламенті політичних сил. У цьому плані обрання Канцлера Бундестагом можна розглядати як основну ознаку парламентарної системи правління [8, с. 246]. На підставі такого обрання Федерального канцлера можна визначити, як - «ядро парламентської системи правління».

Федеральний канцлер обирається без дебатів Бундестагом за пропозицією Федерального президента (ст. 63, абз. 1 ОЗ ФРН). Фріц Мюнх характеризує пропозицію Федерального президента по висуненню кандидатури на посаду Федерального канцлера як «практичну допомогу» при виборах Канцлера у Бундестазі [13, с. 131]. Пропозиція Президента повинна допомогти уникнути багаторазових та потребуючих багато часу виборів Канцлера у Бундестазі і цим самим призвести до швидкого формування уряду. Особливу роль це відіграє в тому випадку, коли після виборів у Бундестаг жодна з політичних партій сама по собі не буде мати більшості голосів в парламенті, і яка б, згідно абз. 2 ст. 62 ОЗ ФРН змогла б обрати Канцлера, або ж в коаліції партій не упевнені в його наявності [14, с. 255].

Основним законом не передбачено ситуації на випадок, якщо президентом не буде висунуто жодної кандидатури на посаду Канцлера. Основний закон покладається на те, що Федеральний президент виходячи зі своїх функцій забезпечувати комплектування та безперервність політичного функціонування держави повинен відповідно до норм Основного закону виконати своє право та внести таку пропозицію в Бундестаг. Спірним є те, чи виступає це свого роду обов'язком, але в будь-якому разі не є вирішальним. Якщо федеральний президент не подає ніякої пропозиції, тоді вибори Канцлера проводяться відповідно до абз. 3 ст. 63, , а при необхідності - і абз. 4 Основного закону ФРН [5, с. 1140].

Форму, в якій повинна вноситися кандидатура на посаду Федерального канцлера, і про терміни її подання в ОЗ ФРН нічого не говориться. Зазвичай, на практиці це відбувається таким чином: Федеральний президент передає голові Бундестагу послання з вказаною кандидатурою на посаду Федерального канцлера, яка зачитується ним після включення до порядку денного засідання Бундестагу пункту «Вибори Федерального канцлера». Таким чином, до уваги береться та обставина, що Федеральному президенту в бундестазі не належить право доступу на його засідання та право промови для представлення ним кандидатури на посаду Федерального канцлера [8, с. 246].

Перед всіма існуючими до цих пір виборами Федерального канцлера Федеральні президенти встановлювали контакти з партіями або фракціями, котрі представлені в Бундестазі та робили пропозицію з урахуванням думки парламентських сил, котрі здатні утворити більшість. З конституційно-правової точки зору ця практика розцінювалася по-різному. Традиційна точка зору така, що Федеральний президент абсолютно вільний при здійсненні свого права висунення кандидатури на посаду канцлера. Останнім часом росте число осіб, які вважають, що це повноваження президента в тій, чи іншій мірі має бути обмежене. Одні виступають за жорстку залежність Федерального президента від Бундестагу, якщо у останнього є свій «кандидат більшості»; [15, с. 232] інші залишають за Президентом прерогативу його «політичного розсуду», «пріоритету в праві оцінки» та можливостей висуненого ним кандидата, який здатен отримати більшість голосів; треті вважають, що Президент може просто взяти до відома думку політичних сил в значенні «направляючої лінії» [8, с. 246].

Слід зазначити, що при висуненні кандидатури треба все ж уникати як жорсткої залежності Президента від парламентських сил, так і його повної від них свободи. Право Федерального президента пропонувати Бундестагу кандидатуру Канцлера не означає, що президент може яким-небудь чином впливати на заплановану кандидатом в канцлери політику, або на майбутній склад уряду. Це могло б привести майбутнього Канцлера у невизнану конституцією подвійну залежність від Федерального президента та Бундестагу. Це визнано антиконституційним і, крім того, суперечить компетенції Федерального канцлера (ст. 64, абз 1; ст. 65 Основного закону) [8, с. 247].

Запропонований кандидат на посаду Федерального канцлера повинен відповідати конституційним вимогам, які закріплені в § 15 Федерального закону «Про вибори в Бундестаг», тобто умовам пасивного виборчого права. Пропозиція Федерального президента по кандидатурі Канцлера не вимагає контрасигнації, передбаченої в інших випадках згідно ст. 58 Основного закону ФРН.

Ні Основний закон, ні Регламент Бундестагу не встановлює певних термінів проведення виборів Федерального канцлера після пропозиції його кандидатури Президентом. Але необхідність швидкого формування Уряду вимагає, щоб вибори проводилися негайно [8, с. 247].

Безпосередньо перед виборами дискусія не проводиться (абз. 1, ст. 63 ОЗ ФРН), оскільки є лише єдиний кандидат, до того ж запропонований Федеральним президентом. Заборона на дискусію, очевидно, переслідує мету захистити авторитет Президента. Але крім того, це є і захистом кандидата в Канцлери [16, с. 513].

Голосування проходить відповідно до § 4 і § 49 Регламенту Бундестагу закритими виборчими бюлетенями вкладеними в конверти - тобто таємно. Виборчі бюлетені, не можуть вміщати інші імена кандидатів крім тих, котрі були запропоновані, оскільки пропозиція Федерального президента може виписуватися на конкретне ім'я і тільки воно виноситься на голосування. Обраним вважається кандидат тоді, коли так звана канцлерська більшість, тобто абсолютна більшість членів бундестагу проголосувала за висунуту кандидатуру (абз.2, ст. 63 разом з ст. 121 ОЗ ФРН). Якщо обрана особа незгідна із рішення Бундестагу, то за пропозицією Федерального президента процедура виборів вважається закінченою, а повторне голосування не проводиться [5, с. 1141].

Якщо запропонований Президентом кандидат не отримує «канцлерську більшість», чи не погоджується із результатами виборів, то ініціатива та відповідальність за вибори Канцлера повністю переходить на Бундестаг. Подальший процес регулюється абз. 3 та 4 ст. 63 ОЗ ФРН. До цих пір всі Федеральні канцлери обиралися за пропозицією Федерального президента, тому що з самого початку стабільне становище партій забезпечувало канцлерську більшість на основі об'єднання коаліції.

Умови виборів передбачені абз. 3 ст. 63 ОЗ ФРН, котрі проводитимуться, ставлять собі за мету обрати канцлера, який, «отримавши канцлерську більшість», гарантуватиме стабільність Уряду. Тому впродовж 14 денного терміну, що відводяться на вибори допустимим є будь-яка кількість пропозицій на висунення кандидатів та виборчих турів. Пропозиції кандидатів на виборах потребують відповідно § 4 Регламенту Бундестагу підтримки висунутої кандидатури не менше 1/4 членів Бундестагу також законом не забороняється надавати свої пропозиції і Федеральним президентом [5, с. 1142]. Висунення кандидатури на посаду Канцлера членами Бундестагу не може вимагатися. Однак, фракції повинні розуміти про свій обов'язок та вжити усі заходи, для того щоб формувати уряд із канцлерською більшістю.

При повторних виборах, так само як і при первинних (за пропозицією Президента), дебати не допускаються (абз. 3 та 4 ст.63 ОЗ ФРН) [17, с. 312].

Обрання Федерального канцлера після закінчення 14 днів (абз. 4 ст. 63 ОЗ ФРН) завершує процес виборів, що відбувається із «зваженою послідовністю», що свідчить про прагнення Основного закону добитися формування стабільного Уряду, запорукою якого є «Канцлерська більшість». І тільки коли це не вдається, то відкривається дорога до виборів Канцлера так званого «Канцлера меншості», для цих виборів достатньою є проста більшість голосів членів Бундестагу. Умови та наслідки цих виборів орієнтуються так само на мету взагалі вибрати Канцлера та по можливості останнього сформувати Уряд. Такі вибори можна розглядати, як засіб виходу з безвихідної ситуації [8, с. 248].

Якщо канцлерська більшість протягом 14-тиденного строку відповідно до абз. 3 ст. 63 ОЗ не формується, то невідкладно повинен відбутися новий виборчий тур. За необхідності до цієї міри Бундестаг закликає через Федерального президента (абз. 3 ст. 39 ОЗ ФРН). Пункт «Вибори Канцлера» не може бути знятий з порядку денного. Також відсутність (неявка) депутатів не може стати перешкодою для проведення виборів. Положення про кворум (правочинність приймати рішення) не знаходить ніякого застосування. Ніякого регулювання в цьому плані не існує. Що необхідно робити, коли вибори взагалі не відбудуться, в більшій своїй мірі це питання повинно б бути теоретичним [5, с. 1144]. Можливість розпуску Бундестагу Федеральним президентом не відповідає первинному конституційному завданню - добитися обрання Канцлера, здатного сформувати Уряд. Повторні вибори допускаються лише у разі однакової кількості голосів - «за і проти», причому вони проводяться до тих пір, поки не стане очевидною патова ситуація. Але і при подібних, принципово нереальних виборах бажаним являється «Канцлерська більшість». Що допускається Основним законом проста (відносна) більшість не гарантує призначення обраного кандидата пост Канцлера, оскільки в цьому випадку Федеральний президент має право замість призначення Канцлера взагалі розпустити Бундестаг (абз. 4, ст. 63 ОЗ ФРН) [8, с. 249]. На противагу цьому розпуск Бундестагу Федеральним президентом не досягає з конституційно-правової точки зору головної мети, вибору Канцлера здатного сформувати Уряд.

Обраний бундестагом Федеральний канцлер для свого входження на посаду потребує в кожному окремому випадку пройти процедуру призначення Федеральним президентом. Призначення Президентом обраної особи на посаду Канцлера не потребує контрасигнації

та відбувається через вручення вірчої грамоти про обрання на посаду. Відповідно до норм Основного закону вважається, що обрання Федерального канцлера абсолютною більшістю гарантує формування працездатного Уряду. Тому Федеральний президент зобов'язаний призначити «Канцлера більшості». Президент може відмовитися від призначення обраного кандидата тільки у випадках, коли був порушений порядок проведення виборів, або кандидат не згоден із обранням, або не відповідає вимогам § 15 Федерального закону «Про вибори у Бундестаг», або займається антиконституційною діяльністю [8, с. 249].

По-іншому виглядає ситуація з Канцлером обраного за допомогою меншості. Прогнози того, чи буде він здатним сформувати ефективний уряд передаються на політичну оцінку Федеральному президенту. Але існує вірогідність, що призначення взагалі не відбудеться (абз. 4, ст. 63 ОЗ ФРН). При здійсненні свого винятково права здійснювати оцінку Федеральний президент повинен звертати увагу на те, що розпуск бундестагу як альтернатива призначенню на посаду «Канцлера меншості» береться до уваги тільки, як ultima ratio (крайня міра), і тільки тоді, коли явно виключається формування ефективного Уряду Федеральним канцлером обраним за допомогою меншості [5, с. 1144].

Відповідно до абз. 2 ст. 64 ОЗ ФРН Федеральний канцлер повинен скласти перед Бундестагом присягу текст якої закріплений у ст. 56 Основного закону Німеччини.

Федеральний канцлер, як випливає зі ст. 62 та 64 ОЗ ФРН, є зобов'язаним сформувати кабінет. Сам він може залишити за собою як виняток одне яке-небудь міністерство, але не повинен завантажувати себе безліччю урядових завдань [8, с. 250]. Про хід подій при формуванні кабінету Основний закон дає тільки незначну інформацію. Врегульованим є призначення Федеральних міністрів, так зване «матеріальне» право Федерального канцлера формувати кабінет [18, с. 139].

Повноваження щодо створення міністерств та розмежуванням компетенції між ними Конституцією покладено на Федерального канцлера. Правову основу формування Уряду складають абз. 1, ст. 64 і ст. 65 Основного закону ФРН, а також § 9 Регламенту Федерального уряду.

Повноваження Канцлера у формуванні кабінету піддаються деяким обмеженням у зв'язку із особливими правами міністрів фінансів, юстиції і оборони, які повинні ним враховуватися при створенні відповідних міністерств [8, с. 250]. Так як федеральному канцлеру залишається компетенція щодо визначення основних напрямів політики, то кожен федеральний міністр в межах основних напрямів політики веде свої справи в межах своєї галузі самостійно і під свою відповідальність.

На запитання, чи є число міністерств конституційно обмеженим, на це питання винятковий погляд нам дає державна практика [5, с. 1138]. Якщо взяти загальне число федеральних міністерств то в колишній 15 легіслатурі вони коливалися в межах від 13 до 24, залежно від об'єму урядових завдань [19, с. 697]. Проте викликає сумнів, наскільки взагалі обґрунтовано в конституційно-правовому відношенні обмеження їх числа [11, с. 256]. Якщо глибше вникнути у дане питання, то здається було б правильним шукати межі не в якомусь абсолютному числі міністерств, а у відповідальній та ефективній роботі кабінету.

Сфера діяльності міністрів без портфеля зводиться до їх участі в координації дій усередині Федерального уряду. Тому вони мають дуже обмежене та чисто політичне поле діяльності [18, с. 223]. Хоча із конституційно-правової точки зору призначення міністрів без портфеля є допустимим, але як показує практика таких міністрів не буває. Частіше на противагу міністрам без портфеля призначаються федеральні міністри з особливих доручень. Нерідко на них покладаються нові завдання, такі, які, за своїм обсягом і значущістю ще не можуть стати предметом самостійного галузевого відомства. Їх сфера діяльності багато в чому співпадає з міністром без портфеля. Тут стає зрозуміло, що обидва типи міністрів при відомих умовах відмежовані один від одного тільки по визначенню, а не функціонально [5, с. 1145].

Федеральні міністри призначаються і звільняються Федеральним президентом за пропозицією Федерального канцлера.

Відповідно до ст. 64 ОЗ ФРН формально Бундестаг не бере участі у призначенні федеральних міністрів. Але може створитися враження, що за способом формування Уряд ФРН - це не парламентський, а канцлерський кабінет, що може призвести до думки як відхід від парламентської системи правління. Проте, така критика помилкова [20, с. 159]. Право та практика не повинні розділятися в парламентській системі. Формування уряду здійснюється за вибором Канцлера і ні в якому разі не Бундестагом, тому що Федеральний канцлер на практиці при виборі своїх міністрів не залежний по мірі того, як це говорить текст конституції. Він значною мірою зважає на думку членів правлячої у Бундестазі фракції, що нерідко зафіксоване в коаліційних угодах [21, с. 69].

Як відомо, Федеральному канцлерові надано право пропонувати Президентові кандидатури міністрів. Вирішальну роль при цьому відіграють політичні оцінки. Тому на практиці навряд чи має значення все ще спірне питання про те, чи повинен Федеральний президент в усіх випадках підтримувати запропоновану кандидатуру Канцлером і призначати міністрів за його бажанням [8, с. 251]. Право Президента відхиляти кандидатів, призначення яких могло б завдати шкоди авторитету Федеральної Республіки, можна обґрунтувати його турботою про збереження держави, але на практиці це його право реалізується вкрай рідко, а право вето на призначення того або іншого міністра використовується тільки у виняткових випадках і може бути здолане Федеральним канцлером. В державній практиці це президентське право перевірки тільки в окремих випадках отримує значення [5, с. 1146].

Так само, як і Федеральний канцлер, призначені міністри повинні принести присягу перед Бундестагом (ст. 64, абз. 2) [8, с. 251].

Щодо питання припинення повноважень Уряду то Бундестаг може виразити недовіру Федеральному канцлеру тільки шляхом виборів більшістю голосів його наступника і зверненням до Федерального президента

із проханням про відсторонення Федерального канцлера від посади. Федеральний президент зобов'язаний задовольнити це прохання і призначити обрану особу. Між пропозицією про вираження недовіри і виборами повинно пройти 48 годин.

Якщо звернення Федерального канцлера із клопотанням про вираження йому довіри не зустрічає схвалення більшості членів Бундестагу, то Федеральний президент може за пропозицією Федерального канцлера на протязі 21 дня розпустити Бундестаг. Право на розпуск втрачається, якщо Бундестаг обере більшістю голосів другого Федерального канцлера. Між клопотанням про вираження недовіри і голосуванням повинно пройти 48 годин.

Повноваження Федерального канцлера або Федерального міністра закінчуються у будь-якому випадку із моменту скликання новообраного Бундестагу, а функції Федерального міністра - також із припинення повноважень Федерального канцлера.

За клопотанням Федерального президента Федеральний канцлер, а на прохання Федерального канцлера або Федерального президента Федеральний міністр повинен продовжити виконання своїх обов'язків до моменту призначення їх наступників.

Висновки. Отже, на підставі вище викладеного матеріалу можна зробити наступні висновки. По-перше, що форма правління ФРН характеризується як «парламентська демократія». По-друге, до числа її найважливіших елементів відносяться: основоположні характеристики демократичної правової держави (зокрема, система народного представництва, працездатна партійна система, дієздатний та ефективний Уряд); безпосередня участь Бундестагу у призначенні на посаду Федерального канцлера та вплив Парламенту на формування персонального склад уряду; наявність у Парламенту та Уряду взаємних повноважень та інструментів контролю; парламентська відповідальність Уряду; участь Федерального президента у процесі призначення кандидатур на посаду Канцлера та прозорість такого процесу; затвердження складу уряду Федеральним президентом за пропозицією Федерального канцлера.

Література:

1. Основной закон Федеративной Республики Германии // Федеративная Республика Германия. Конституция и законодательные акты. Пер. с нем. / Под ред. Ю.П. Урьяса. – М.: Прогресс, 1991. – Приводится по: Конституции государств Европейского Союза / Под общей редакцией Л.А. Окунькова. –М.: Издательская группа ИНФРА-М–НОРМА, 1997. – С. 181–234.
2. Правительство Российской Федерации / Под ред. Т.Я. Хабриевой. - М.: Норма, 2005. - 608 с.
3. Правовые основы деятельности Правительства ФРГ /М. О. Егорова, А. А. Ялбулганов. // Правоведение. - 2006. - № 5. - С. 205 - 215.
4. Ernst-Wolfgang Böckenförde, Die Organisationsgewalt im Bereich der Regierung , 1964, s. 385.
5. Josef Isensee und Paul Kirchhof, Handbuch des Staatsrechts der Bundesrepublik Deutschland, Bd III, 2005, s. 1640.
6. Wilhelm Henke, Das Recht der politischen Parteien, 1972, s. 261.
7. Peter Schindler, Datenhandbuch zur Geschichte des Deutschen Bundestages 1949-1999, 1999, Bd. I, s.1166.
8. Государственное право Германии / отв. ред. Б.Н. Топорнин. Т 2 - М.: 1994. - 320 с.
9. Klaus Stern, Das Staatsrecht der Bundesrepublik Deutschland, Bd. I, 1984, s. 415
10. Werner Kalterfleiter, Die Funktion der Staatsoberhauptes in der parlamentarische Demokratie, 1970, s. 516.
11. Основы конституционного права ФРГ / Конрад Хессе. - М.: Юридическая литература, 1981 - 362 с.
12. Ernest Rudolf Huber, Deutsche Verfassungsgeschichte seit 1789, Bd.VI, 1981, s. 360.
13. Fritz Münch, Die Bunderegierung, 1954, s.420.
14. Michael R. Lippert, Bestellung und Abberufung der Regierungschefs und ihre funktionale Bedeutung für das parlamentarische Regierungssystem, 1973, s. 455.
15. Heinhard Steiger, Die organisatorischen Grindlagen des parlamentarischen regierungssystems, 1973, s. 432.
16. Norbert Achterberg, Perlamentsrecht, 1984, s. 813.
17. Hans Troßmann, Parlamentsrecht des Deutschen Bundestages, 1977, s. 412.
18. Ernst-Wolfgang Böckenförde, Die organisationsgewalt im Bereich der Regierung, 1964, s.239.
19. Ludger Helms, Das Amt des deutschen Bundeskanzlers in historischer und international vergleichender Perspektive, 1996, s.897.
20. Ingo van Münich, rechtliche und politische Probleme von Koalitionsregierungen, 1993, s. 259.
21. Hans Meyer, Das parlamentarische Regierungssystem, 1975, s. 169.

Фридманський Р. М., Состав, порядок формирования и прекращения полномочий правительства ФРГ

Аннотация. Статья освещает отдельным вопросам формирования правительственной ветви власти. Автор непосредственно исследует состав правительства Федеративной Республики Германии, порядок его формирования и прекращения полномочий.

Ключевые слова: ФРГ, Федеральное правительство, Федеральный канцлер, Федеральные министры, состав правительства, формирование правительства, прекращение полномочий правительства.

Fridmanskyy R. Composition, formation and termination of the Government of Germany

Summary. The article is devoted to specific issues shaping government branch. By directly investigating the composition of the Government of the Federal Republic of Germany, the procedure of formation and termination of office.

Key words: Germany, Federal Government, Federal Chancellor, Federal Ministers, government staff, government formation, termination of government.